Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

LAUSUNTO

KEHA 2338/2016

27.9.2016

Eduskunnan työ- ja elinkeinojaosto
Asiantuntijan kuuleminen ja kirjallinen asiantuntijalausunto

Asia: HE 134/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017
Teema: ELY-keskusten ja TE-toimistojen resurssit (Pl 32)

Erityisesti;
- resurssien riittävyys ja mahdolliset kipupisteet
- uudelle maakuntahallinnolle siirrettävät TEM:n hallinnonalan tehtävät; riskikohdat

Aika: keskiviikko 28.9.2016 klo 9.00
Paikka: Pikkuparlamentin jaostohuone 6 (sisäänkäynti: Arkadiankatu 3)
Kuultavana oleva asiantuntija: Ylijohtaja Leena Vestala, Pirkanmaan ELY-keskus

---

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVION PÄÄLUOKKA 32 YHTEISKUNNALLISET VAIKUTTAVUUSTAVOITTEET JA ASIANTUNTIJAKOMMENTIT ELY-KESKUSTEN JA TE-TOIMSTOJEN RESURSSEISTA KUULEMISTILAISUUDESSA

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Kasvupolitiikan tärkeimpänä tavoitteena on kestävällä pohjalla oleva korkea työllisyys: työllisyysaste nostetaan hallituskauden aikana 72 prosenttiin, samalla työllisten määrä kasvaa 110 000 henkilöllä.

Työ- ja elinkeinoministeriö asettaa toimialalleen alustavasti seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2017:

- Yksityisen sektorin suorituskyky paranee ja liiketoiminta suuntautuu vahvemmin kansainvälisille markkinoille
- Yritykset hyödyntävät aiempaa enemmän uudenlaisia arvonluontiverkostojen tarjoamia liiketoimintamahdollisuuksia
- Yrityksiä kannustetaan eri keinoin uusien toimintamallien, tuotteiden ja asiakastarpeiden kehittämiseen sekä nopeaan reagointiin markkinoilla
- T&k-panostuksia kohdentuu riittävästi merkittävien uusien avauksien kehittämiseen
- Työelämän rakenteet kehittyvät niin, että jokaisen työpanos ja osaaminen saadaan muuttuvan elinkeinorakenteen oloissa täysimääräisesti hyödynnettyä
- Energia-alan ja muiden alojen infrastruktuuri rakentuu kasvua tukevalla tavalla
- Aluekehityksessä hyödynnetään kasvupolitiikan tarjoamia mahdollisuuksia. Aluehallintouudistuksessa varmistetaan liiketoimintalähtöinen kasvua ja työllisyyttä tukeva toteuttamistapa
- Talouden kilpailullisuutta kasvatetaan ja markkinaehtoisen liiketoiminnan edellytyksiä parannetaan.

PIRKANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUS
Kutsunumero 0295 036 000
kirjaamo.pirkanmaa@ely-keskus.fi
www.ely-keskus.fi
Yliopistonkatu 38
PL 297
33101 Tampere

Vaikuttavuustavoitteiden toteutuksessa huomioitavat resurssit

Resurssien riittävyys ja mahdolliset kipupisteet

Maahanmuuttotyöhön liittyvien tehtävien määrä kasvaa, kun oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat muuttavat kuntiin. Työn painopiste (”ruuhka”) siirtyy ensi vuoteen, koska Migrin päätöksenteko on venynyt ja kielteisen päätöksen saaneiden valitusprosessit kestävät pitkään. Maahanmuuton osalta ELY:n tärkein tehtävä on kuntayhteistyö: kuntapaikat, kuntasopimukset, kotouttamisasioihin liittyvä monialainen yhteistyö, kuntakentän koulutus, kuntakorvaukset, perheryhmäkotien toiminnan ohjaus ja seuranta. Kaikkea tätä tulee olemaan ensi vuonna tuplasti enemmän kuin tänä vuonna. Lisäksi voisi mainita, että myös etnisten suhteiden edistämiseen liittyvät tehtävät kuuluvat ELY:lle, mutta tällä hetkellä se tarkoittaa lähinnä yhteistyötä Etnisten suhteiden neuvottelukunnan puitteissa. Ko. kentällä pitäisi pystyä olemaan entistä aktiivisempi esim. erilaisissa verkostoissa ja hankkeissa, joissa pyritään ehkäisemään esim. radikalisoitumista. Eli rahoituksen tarve tulee pysymään kasvavana ensi ja seuraaville vuosille – rahoitusta ei voi katkaista tai edes vähentää. Tämä työmäärän lisäys tapahtuu sekä ELY että TE-toimisto-organisaatioissa.

Toimintamenoresurssit vähenevät, mutta samalla tulee runsaasti lisää tehtäviä erityisesti TE-toimiston puolelle esim. työttömien haastattelut. Jos puolet nykyisestä henkilöstöstä kiinnitetään haastatteluihin, niin miten muut työt hoidetaan? Pelkona on että muut tehtävät jäävät hoitamatta. Esitettyjen laskelmien perusteet eivät pidä yhtä haastatteluihin tarvittavan työmäärän kanssa, jos tavoitteena on todellista vaikuttavuutta omaava muutos. Tästä on tulossa todellinen ongelma, johon pitää yhteistyössä ministeriön kanssa löytää toimivat ratkaisut.

Maakuntauudistukseen liittyvä TEMin hallinnonalan Kasvupalvelu-uudistus allokoi resursseja uudella tavalla. Siirtyminen järjestämis-tuottamismalliin muuttaa suuresti toimintaa, samalla kun se mahdollistaa uudenlaisen liiketoiminnan syntymisen ja synnyttämisen alueille. Uudistus on mahdollisuus, mutta sen henkilöstövaikutukset erityisesti TE-toimiston henkilöstölle on vielä arvioimatta. Edellä mainitut järjestelyt eivät vähennä rahoitusresurssin tarvetta, koska yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat erittäin korkeita.

Erityinen kipupiste on alueelliset kokeilut TE-palveluissa. Vallitsevassa tilanteessa suurten kaupunkien asema on jäsentymätön. Järjestämis-tuottamismalli suhteessa suuriin kaupunkeihin tulisi selkeyttää pikaisesti.

Valtion budjettitalouden ohjaus ja seuranta elinkeino ja työllisyyspolitiikan toteuttamisessa ei ole helppoa kehittymättömien tietojärjestelmien johdosta. Toimintojen kokonaisuuden digitalisointi on toteutettava nopeutetussa aikataulussa ja osaoptimoinnista tulee luopua. Jos digitalisaatio ei toteudu laaja-alaisesti ja nopeutetussa aikataulussa, hallituksen tavoitteet työllisyyden hoitamisessa jäävät pitkälti toteutumatta.

TEM:n hallinnonalan ulkopuolelta on ELY:n näkökulmasta mainittava seuraavaa; Vuosittaisen maatalouden valvonnan lisäresurssitarve on todella suuri nykyisen lainsäädännön ja ohjeistuksen ollessa voimassa. Esim. Pirkanmaan ELY-keskuksessa ko. resurssitarve on käytännössä 3,5 htv.:n palkka- ja oheiskulujen verran.

Uudelle maakuntahallinnolle siirrettävät TEM:n hallinnonalan tehtävät; riskikohdat

TEMin hallinnonalan kaikki ELY-keskuksissa ja TE-toimistoissa suoritettavat tehtävät siirretään maakuntiin. Tämä on hyvä lähtökohta ja selkeyttää sekä valmistelua että tulevien maakuntien toimintaa. Maakuntien toiminnan keskiössä tulisi olla elinkeino- ja työllisyyspolitiikan, koska julkisen sektorin veropohja luodaan näillä toiminnoilla. Nämä tehtävät eivät saa jäädä mammuttimaisen Sote-kokonaisuuden jalkoihin. Toiminnan tulee edelleen perustua lakeihin ja asetuksiin – maakuntien poliittisen ohjauksen tulee tukea tätä ja täydentää kokonaisuutta siten, että maakuntien elinvoimaisuus ja kehittäminen saavat uutta puhtia. Maakunnan tulee pystyä hyvään ja rakentavaan yhteistyöhön niin kuntien, muiden maakuntien, kuin valtionhallinnon kanssa. Nykyisistä tulossopimuksista siirrytään sopimuksiin perustuvaan ohjaukseen, jonka tulee antaa jokaiselle maakunnalle tilaa itsehallintonsa mukaisesti kehittää toimintaansa omien erityispiirteidensä ja vahvuuksiensa mukaisesti. Tiukasta hallinnonalakohtaisesta ’putkiohjauksesta’ tulee päästä eroon.

Oman haasteensa tulee luomaan järjestämis-tuottamismalli, joka vaatii kehittyäkseen eri maakunnissa hyvin erilaisen ajan. Mallin kehittämiselle tulee antaa riittävästi aikaa ja samalla varmistaa hyvä asiakaspalvelu siihen asti, kun markkinat voivat kantaa vastuun tehtävien hoitamisesta säädösten edellyttämällä tavalla.

Pääosa keskitetyistä tehtävistä tulisi pitää organisoituina nykyisten mallien mukaan (toiminnan tehokkuus ja tasalaatuisuus). TEM on päättänyt että rakennerahastotehtävien keskittämisestä luovutaan vuoden 2019 alusta lähtien. Tälle on perustelunsa, koska ELYjen ja maakunnan liittojen keskittämiset on tehty eri logiikalla.

Hallinnon järjestäminen (KEHA:n rooli) tulee olemaan ratkaisevassa asemassa, kun punnitaan keskitetyn/hajautetun mallin kustannusvaikutuksia.

TEM:n hallinnonalan ulkopuolelta on ELY:n näkökulmasta mainittava seuraavaa;
OKM:n ja TEM:n hallinnonalojen yhteisten tehtävien näkökulmasta maakuntauudistus tarjoaa kaksi parannusta nykytilanteeseen nähden. Sekä ennakoinnin että kulttuurin tehtäväalueilla uudistus kokoaa sekä liittojen että ELY-keskusten vähäiset henkilöstöresurssit saman katon alle. Se on omiaan edistämään sekä toiminnan laatua että vaikuttavuutta.

Tärkeänä tehtävänä voisi nostaa esille koulutus- ja uraohjauksen (elinikäisen ohjauksen) kehittämiseen, jota ei nyt lakiluonnoksessa mainita. Jos sitä ei voida erikseen lakiin maakuntien tehtävänä kirjata, se tulisi nostaa esiin ainakin lain perusteluissa ja viimeistään ”maakuntaviraston” työjärjestyksessä, sillä ohjauspalvelut ja niiden kehittäminen on aivan olennainen osa osaamisen kehittämistä sekä te-hallinnon perustehtävää.

Liikenne- ja viestintäministeriön osalta valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitetyillä tehtävillä on merkittävä osuus. (Noin 200 htv:tä 500sta toimii L-vastuualueella keskistetyissä tehtävissä) Pirkanmaalla työskentelee keskitetyissä tehtävissä noin 50 htv:tä. Perustehtäviä tehdään 9 ELYssä.

Ylijohtaja Leena Vestala